

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 3

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Європейський вимір реформування публічного
управління в Україні”
м. Київ, МАУП, 24 листопада 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 28 09.16)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.;
В. І. Цибух, канд. філос. наук, доц.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 3: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Європейський вимір ре-
формування публічного управління в Україні”, 24 листопада 2016 р. / ред-
кол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 208 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

**Чорна Марія Федорівна, Курчина Тамара Олександрівна,
Моргун Наталія Сергіївна, Твердохліб Анатолій Іванович**

*Правова культура українського суспільства
в умовах реформування публічного управління..... 156*

МОЛОДІ ВЧЕНІ

Абуржейла Самер Абд Ельмонеїм Резек

*Україна в європейських інтеграційних процесах:
політичні аспекти реформування публічного управління 160*

Азіма Фаді Хусамович

Державна підтримка творчої молоді: європейські тенденції..... 163

Зур'ян Олег Володимирович, Феїм Брава

Напрями розвитку фінансового ризик-менеджменту на підприємствах 167

Климков Іван Ілліч

Медіакратичні способи управління суспільством..... 174

Кметик Світлана Валеріївна

*Освітні системи та освітня політика крізь призму
державно-управлінських процесів в сучасному світі..... 176*

Ладнюк Максим Олександрович

*Модернізація державного управління в умовах
комунікативного розвитку інформаційного суспільства..... 181*

Левцов Сергій Вікторович

*Застосування принципів належного врядування органами
місцевого самоврядування в управлінні рекреаційною сферою 184*

Турій Андрій Іванович

*Правові засади функціонування ООН як міжнародної організації
по впорядкуванню державно-суспільних відносин..... 186*

МАГІСТРАНТИ ТА СТУДЕНТИ

Зубрицький Дмитро Олександрович, Герун Ростислав Юрійович

Основні засади публічного управління вищим навчальним закладом 190

Кіц Лідія Дмитрівна

Наукові підходи до формування стратегії інтернет-маркетингу 193

Легка Ірина Ігорівна

*Психологічні складові особистості державного управління
(державного службовця) 197*

Панфілова Вікторія Владиславівна

Проблеми реформ публічного менеджменту в сучасному світі 200

Роніс Анна Володимирівна

Оцінка мотиваційного потенціалу персоналу в ресторанному підприємстві 202

Соболь Аліса Володимирівна

Технології забезпечення публічної влади 205

ОСВІТНІ СИСТЕМИ ТА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Сучасна освіта, особливо вища — складний, багатоаспектний феномен, який, на думку, зокрема відомого українського філософа В. Г. Кременя, характеризують такі основні тенденції:

1. прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступність освіти всьому населенню країни та послідовність її ступенів і рівнів, надання автономності навчальним закладам;
2. забезпечення права на освіту всім бажаючим (можливість і однакові шанси для кожної людини здобути освіту в навчальному закладі будь-якого типу, незалежно від національної і расової приналежності);
3. значний вплив соціально-економічних і політичних чинників на здобуття освіти (наприклад, платні форми навчання тощо);
4. розширення спектра навчально-організаційних заходів, спрямованих як на задоволення різносторонніх інтересів, так і на розвиток здібностей учнів;
5. розростання ринку освітніх послуг;
6. розширення мережі вищої освіти і зміна соціального складу студентства (воно стає більш демократичним);
7. у сфері управління освітою — пошук компромісу між централізацією і повною автономією;
8. освіта стає пріоритетним об'єктом фінансування в розвинених країнах світу;
9. постійне оновлення й коригування шкільних і вузівських освітніх програм;
10. відхід від орієнтації на “середнього учня”, підвищений інтерес до обдарованих дітей і молодих людей, до особливостей розкриття і розвитку їх здібностей у процесі і засобами освіти;
11. пошук додаткових ресурсів для надання освіти дітям з відхиленнями у розвитку, дітям-інвалідам. [5, с. 49–50].

В питаннях управління освітою, її функціонування важливо враховувати декілька наступних особливостей принципового характеру.

По-перше, освіта є домінуючою складовою духовного життя будь-якого суспільства і виконує три основних функції: людинотворчу — забезпечення певного рівня знань людини (особистості), грамотності, формування відповідного стану емоційно-вольової сфери людини, її поведінкових орієнтацій, готовності до виконання різних соціальних ролей; технологічну — забезпечення “бази життя”, формування навичок і умінь трудової, громадської, господарської, професійної та іншої діяльності людини; гуманістичну — всебічного виховання людини, формування високої моральності, культури, розуміння пріоритетів загальнолюдських цінностей (життя, праці, самої людини, природи) тощо [3, с. 615].

По-друге, освіта — невід’ємна складова соціальної політики будь-якої держави. Пояснення цій складовій дає розуміння суті, мети соціальної політики. Це “створення умов для задоволення соціальних потреб та інтересів людей, підтримки, захисту, корекції та реабілітації окремих громадян і соціальних груп, а також розвиток (соціалізація) людини” (Див.: Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота: Термінол.-понятійний слов. / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. — К.: МАУП, 2005. — 560 с. — С. 386).

По-третє, нинішні процеси розвитку, а то і певних радикальних змін інституту освіти притаманні більшості країн світу, у зв’язку з рядом наступних об’єктивних обставин: а) демографічним вибухом кінця 40-х років ХХ століття, що спричинив збільшення, наприклад, студентства майже в три рази; б) різке збільшення обсягів наукової та іншої інформації; в) посилення масштабів виробничої мобільності (поява нових професій і зростання закону на професійні кадри); г) зростання ролі науки і сучасних технологій у житті людини; д) розвиток засобів масової комунікації і посилення їх впливу на усі суспільні процеси; е) збільшення вільного часу у житті людини завдяки науково-технічному прогресу; ж) помітне зростання рівня життя людини; з) демократизація суспільного життя; и) збільшення середньої тривалості життя людини тощо (Див.: Судаков В. И., Алиев М. С., Акимов Д. И., Дамиров А. Г. Образование как специализированная институциональная система переходного общества: функциональные компоненты и уровни // Соціологічна наука і освіта в Україні: зб. наук. пр. / Укл. В. І. Судаков, М. В. Туленков / В. И. Судаков, М. С. Алиев, Д. И. Акимов, А. Г. Дамиров. — К.: МАУП, 2000. — 402 с. — С. 305–306).

Підкреслимо особливо, що для достатньо цілісного і повного усвідомлення суті тих необхідних трансформаційних процесів, що мають місце на кожному інституційному рівні освітньої системи, важливо знати суть, призначення інститутів певного рівня. Так, інститут першого рівня, це, власне, ті навчально-освітні структури, що забезпечують отримання дошкільної, шкільної (загальної середньої), професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти, освіти у аспірантурі та докторантурі, самоосвіти. За досить невеликими організаційно-функціональними відмінностями, система таких інститутів у країнах світу фактично не вирізняється [3]. Можна, хіба що, вести мову про пропорційність співвідношення таких інститутів в залежності від рівня соціально-економічного розвитку держави, характеру і особливостей народногосподарського комплексу тощо. Це вже інший аспект проблеми.

Далі. Систему інститутів другого рівня становлять саме ті структури навчальних закладів (в тому числі і ВНЗ), що створюються задля безпосередньої організації навчально-виховного процесу: вчені ради, наглядові ради, комісії, комітети, різноманітні професійні об’єднання, громадські фонди тощо. Принципово важливо, що в цілому такі інституції багато в чому сприяють не просто організації дієвого навчального процесу але й демократизації навчання й виховання, розвитку самоврядних засад в освіті, забезпеченню належного громадського контролю за системою освіти, діяльністю навчально-виховних структур.

Врешті, третій рівень інститутів управління системою освіти становлять ті структури, що безпосередньо організують і керують освітньою системою: уряди країн, відповідні міністерства і відомства, галузеві міністерства і відомства, виконавчі органи влади на місцях тощо. Механізми такого керівництва, звичайно, також мають свою специфіку.

Що стосується інституцій четвертого рівня — то їх завдання (науково-дослідні, методичні інститути) сприяти максимальній ефективності навчально-виховної ро-

боти, підвищення її дієвості у відповідності із потребами особистості, держави, суспільства.

Об'єктивно вважається, що демократизація вищої освіти, в тому числі і в Україні, характеризується такими параметрами (особливостями) без яких управління нею абсолютно неможливе.

1. Максимально розширений доступ до освіти, особливо вищої. Це питання в Україні за усіх соціально-економічних причин достатньо успішно вирішується. Відповідно до законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту” тощо збільшується й оптимізується мережа ВНЗ з урахуванням як потреб громадян, так і окремих регіонів, країни в цілому.

2. Удосконалення навчального процесу відповідно як до вітчизняного, так і до прогресивного зарубіжного, досвіду. За останні два-три роки у ВНЗ України розроблено й запроваджено нові, більш досконалі навчальні плани, дозволено випускникам технікумів реалізовувати своє право на здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра за спеціальними скороченими термінами. Крім того, надано можливість одночасного навчання за двома спеціальностями та створено відповідні освітньо-професійні програми, що значно розширюють профіль підготовки, підвищують конкурентоспроможність випускника ВНЗ на сучасному ринку праці.

3. Запровадження дієвого контролю за якістю освітніх послуг, що надаються ВНЗ на ринку освітніх послуг. Створено та реалізовано механізм ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації та форм власності.

4. Створення системи безперервної освіти, розрахованої на усі вікові категорії громадян. Безперервність освіти, її інтенсивність може бути забезпечено лише за двох умов принципового характеру. Перша — використання новітніх, доступних і технічно високозабезпечених технологій навчання та опанування. Друга — досконале володіння людиною методологією самостійної навчальної діяльності (праці). Це пов'язано з тим, що у високорозвинутих країнах щорічно на чверть втрачається актуальність усіх знань людини, що вона їх опанувала й засвоїла.

5. Післядипломна освіта, по суті, для дорослих, що розглядається в сучасному суспільстві як основна складова всієї системи неперервної освіти, що надає кожній особистості можливість здійснювати постійне творче оновлення, розвиток та вдосконалення свого потенціалу впродовж усього життя. Україна в цьому плані є не виключенням.

6. Міжнародне співробітництво. Хоч і недостатньо потужно й інтенсивно, у сфері освіти, особливо вищої, поступово розвивається міжнародне співробітництво. Це пов'язано з прямими контактами з питань освіти як на міждержавному урядовому рівні, так і між окремими вищими навчальними закладами. Загалом у ВНЗ України для зарубіжних країн нині ведеться підготовка понад 25 тис. спеціалістів різних галузей.

7. Кадрова політика в системі вищої освіти. За роки незалежності України кадрова політика в освітній галузі зазнала змін, що суттєво демократизують процеси функціонування всієї освітньої системи, особливо вищої. Так останнім часом запроваджено новий порядок створення наглядових рад ВНЗ, що надає навчальним закладам, їхній діяльності більшої прозорості, демократичності та забезпечує участь громадськості в управлінні ними.

8. Удосконалення науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Невід'ємною складовою вдосконалення системи освіти в Україні є розвиток науки як складової всього освітнього потенціалу. Саме у вищій школі сконцентровано велику кількість докторів і кандидатів наук. Позитивним тут є те, що свого часу було

започатковано реальну співпрацю ВНЗ та академічних установ у питаннях підготовки магістрів-науковців через створення спільних інститутів, факультетів, кафедр.

9. Однаково можливий доступ до освіти сільської та міської молоді.

10. Гендерна політика також є складовою процесу демократизації системи вищої освіти в Україні.

Слід спеціально підкреслити, що сфера української політики в галузі освіти (освітньої політики) має різні характерні ознаки. Так, українська дослідниця В. Гальперіна називає (з чим важко не погодися) такі з них:

- обмежені ресурси, їх переважно нераціональне використання, хронічний дефіцит бюджетного фінансування;
- відсутність пріоритетного статусу в суспільстві;
- повне домінування одного політичного актора — держави, низький рівень активності інших учасників освітньої політики;
- існування “тіньового сектору” (в оплаті праці, фінансуванні галузі), неформальних політичних мереж [2, с. 9].

Акцентуємо увагу на тому, що розуміння інноваційності загалом і інноваційність в освіті, зокрема, є різним. Так своє бачення інноваційного характеру освіти в ХХІ столітті задекларує відомий український організатор освіти В. П. Андрущенко, який у книзі “Світанок Європи” [1] зазначає: “Інноваційний, змінний характер виробництва і всього суспільного життя вимагає інноваційного розвитку освіти. Інноваційна освіта — процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій — є єдиним і незаперечним засобом забезпечення людини від “шоку майбутнього”, що невідворотно наближається. Водночас вона розгортає обрії майбутнього, конструює його архітектуру, вказує на місце і роль в ньому людини як головного суб’єкта суспільних змін, збуджує активність” [1, с. 763].

На стан, характер освіти у ХХ — на початку ХХІ століття суттєво вплинули планетарного характеру обставини — глобалізація, інформатизація, перехід до суспільств інформаційного характеру [8].

В Україні, та й у світі є немало радикальних думок стосовно того, кого, якого фахівця має готувати сучасна вища школа — професійна, що досконало володіє фахом, всебічно розвинута особистість тощо. Дотримуємося точки зору, що сьогодні, все ж, на чільні позиції в освіті взагалі і у вищій школі зокрема виходить не так підготовка високоякісного фахівця-функціонера (як би це не було вигідно з точки зору виключно економічної ефективності), а духовне оновлення особистості на засадах споконвічних мудрих традицій людяності та сакральності життя в усіх його проявах. Це завдання постає як надзвичайно важливе не лише в національному, а й у планетарному масштабі [6].

Світова система освіти не лише багато в чому має специфічні, в тому числі і регіональні особливості. Вона відповідним чином інтегрується, оскільки одним з центральних завдань в царині вищої освіти є завдання створити максимально сприятливі умови для мобільності освіти, науки, оперативно поширювати і розповсюджувати кращий досвід здійснення науково-навчальної роботи. Це і маємо враховувати в процесі управління освітою.

Джерела

1. Андрущенко В. П. Світанок Європи: проблеми формування нового вчителя для об’єднаної Європи ХХІ століття / Віктор Андрущенко. — К.: Знання України, 2011. — 1099 с.

2. Гальперіна В. О. Освітня політика в трансформаційному суспільстві: соціально-філософський аналіз. Автор. дис.. канд.. філос.. наук: 09.00.03. Соціальна філософія та філософія історії. — К., 2003. — 17 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед.. наук України; головний ред. В. Н. Кремень. — К. Юринком Інтер, 2008. — 1040 с.
4. Закон України про вищу освіту: [http:// zakon4. rada. gov. ua/laws/ show/1556-18](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18) — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2015. — 136 с.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. — К.: Грамота, 2005. — 448 с.
6. Лукашевич Н. П., Соловков В. Т. Социология образования: Конспект лекций / Под ред. Н. П. Лукашевича. — К.: МАУП, 1997. — 224 с.
7. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. — 2-ге вид., переродб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 399 с.
8. Савельєв В. П. Вища освіта в Україні ХХІ ст.: тенденції, проблеми, перспективи розвитку. Автор. дис. у формі наукової доповіді на здобуття наук. ступеня доктора наук в галузі соціології. — К. 2011. — 54 с.